

Ի՞նչու կուեւի — այս բնական միտքը կայծակի արագութեամբ տարածուած էր ամէն կողմ, և զօրաշարքերը արագօրէն քայքայուած էին: Հայկ. կորպուսի պետ զօր. Վիշինսկին, ապր. 11-ին, ընդհանուր սպայակոյտին արած հաղորդագրութեան մէջ, զօր. Նաղարէզեանի յանձնարարութեամբ, հետեւեալ բնորոշումն էր տալիս ստեղծուած դրութեան. «Քէզլի-Ահմեդի զօրամասի կողմից գրաւուած առաջաւոր դիրքի բախտը որոշուել էր երէկ զօր. Օդիշէլիձէի կարգադրութեամբ՝ պատերազմական գործողութիւնները դադարեցնելու և բանազնացնելու ուղարկելու մասին: Այդ կարգադրութիւնը բացասական տպաւորութիւն արու զօրքերի վրա: Սակայն, Կարսի բերդապահ զօրքին չջօշափեց. հաւանական է, որ Կարսը դիմանար երկու շաբաթից ոչ պակաս, դուցէ և ամբողջ ամիս: Եթէ ժամանակին մերժէր թիւրքական պայմաններն այսօր առաւօտ ընդունելու առաջարկը, այդ դեռ կարող էր փրկել դրութիւնը, և Կարսի բերդը, անտարակոյս, յետ կը մղէր թիւրքերին. այսօր էլ դեռ բերդը շատ լաւ պաշտպանուած էր, մինչև որ ստացուց վարչապետ Չիսենկելիի և զօր. Օդիշէլիձէի կարգադրութիւնը, որ բանազնացնելու ուղարկեն՝ ճշտելու համար բերդի դատարկման պայմանները: Այս բանը բերդապետին յայտնելուց յետոյ՝ կոխը դադարեց: Զօրքերը՝ ենթարկելով հրամանի՝ հեռացան Աղաջ-Աղբարա-Հարամ Վարզան առաջաւոր դիրքերից»:

Այսպիսով, Չիսենկելիի կարգադրութիւնը կտորեց հայկական բանակի դիմադրական թափը և պատճառ դարձաւ սարսափելի աղէտի:

Չիսենկելիի հրամանը ստանալուց յետոյ, զօր. Նաղարէզեանը և Մ. Մանասեանը ապարդիւն կերպով աշխատեցին ուղիղ հեռագրաթելով կապել թիֆլիսի Ազգ. Խորհրդի հետ. կապը խզուած էր: Դրանից յետոյ, Նաղարէզեանը հրամայեց էջմիածնի շրջանում գործող հայկական Զրդ դիվիզիայի պետ զօր. Սիլիկեանին և Կարսի բերդապետ զօր. Դէյեխին 10 ապրիլ ժամը 17-ից սկսած դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները, և թիւրք հրամանատարութեան հետ սկսեցին բանակցութիւններ երկու կողմերը զատորոշող գիծը ճշտելու համար: Թիւրք առաջաւոր մասի հրամանատարը յայտնեց հայերի բանազնաց դնդ. Մորելին, որ ինքը զինադադարի կարգադրութիւն չի ստացել, հայերի դիմումը կուղարկէ բարձր հրամանատարութեան, բայց մինչ այդ, Վեհիբ փաշայի հրամանի վրա, ապր. 11-ին պիտի շարունակէ յառաջխաղացումը, ուստի առաջարկում է, որ ի դուր ընդհարումներ չունենալու համար, հայկական զօրքերը քաշեն բերդային ամրութիւնների մօտ:

Յաջորդ առաւօտ թիւրք առաջաւոր զօրքերի հրամանատարից ստացուեց մի նամակ, որով հաղորդուած էր, որ զինադադարի առաջարկը ընդունուած է, թիւրք պատւիրակներն արդէն նշանակուած են, բայց մինչև բանակցութիւնների սկսումը հայկական զօրքերը պէտք է նահանջեն ու կանգնեն բերդի ամրութիւններից երկու վերստի վրա: «Մեր զօրքերի մօտենալու միջոցին ձերոնք չպէտք է կրակեն, հակառակ դէպքում մենք ոյժ կը գործադրենք»: Եւ, իրօք, ապր. 11-ին, թիւրքերը դիմեցին ընդհանուր յարձակման և աշխատում էին գրաւել Կարս-Ալեքսանդրապոլ երկաթուղազիծը՝ հայերի նահանջի ճանապարհը կտրելու նպատակով, բայց բերդի մարտկոցներից բացուած ուժեղ կրակը կանգնեցրեց նրանց, թէև կռիւնները չզաղարեցին: